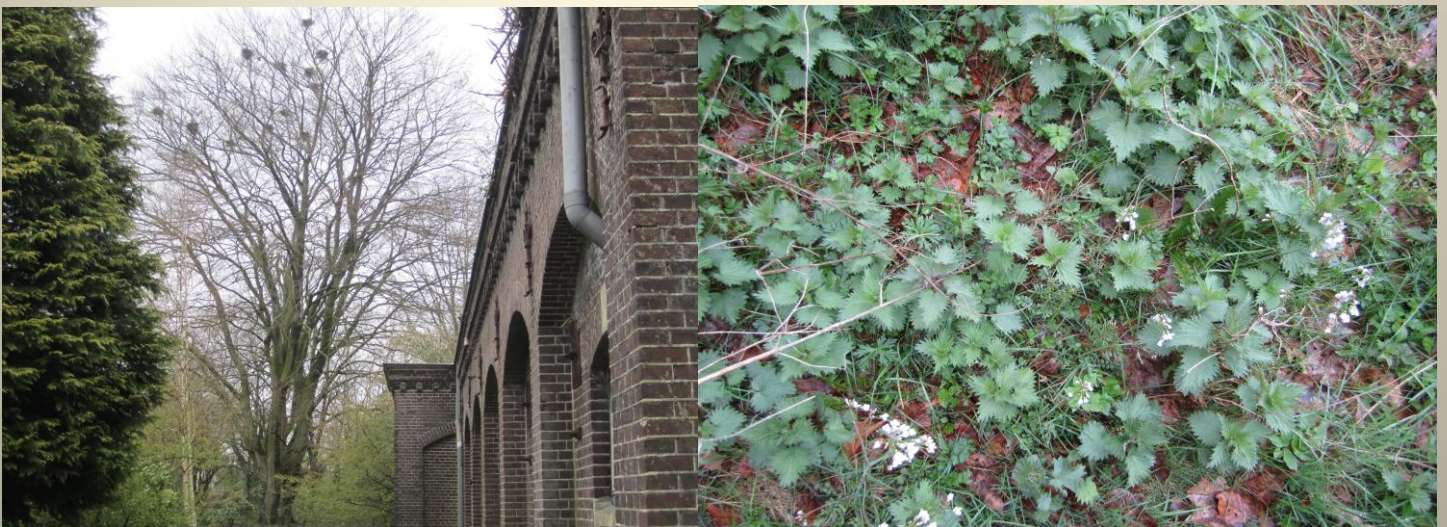

**Natuurtoets voor de renovatie
van een waterpompstation aan
de Nijverdalsestraat 88 te
Wierden**

Rapport Bureau Veldkamp

Auteur: drs. R. Veldkamp

9 mei 2012

Bureau Veldkamp

De Rikking 46
8332 CG Steenwijk

tel: 0521 517440
mob: 06 30657824
email: veldkamp16@zonnet.nl
website: www.bureauveldkamp.nl

Gelieve bij overname van gegevens uit dit rapport de volgende bronvermelding te gebruiken:

Veldkamp, R. 2012. Natuurtoets voor de renovatie van een waterpompstation aan de Nijverdalsestraat 88 te Wierden. Rapport Bureau Veldkamp, Steenwijk.

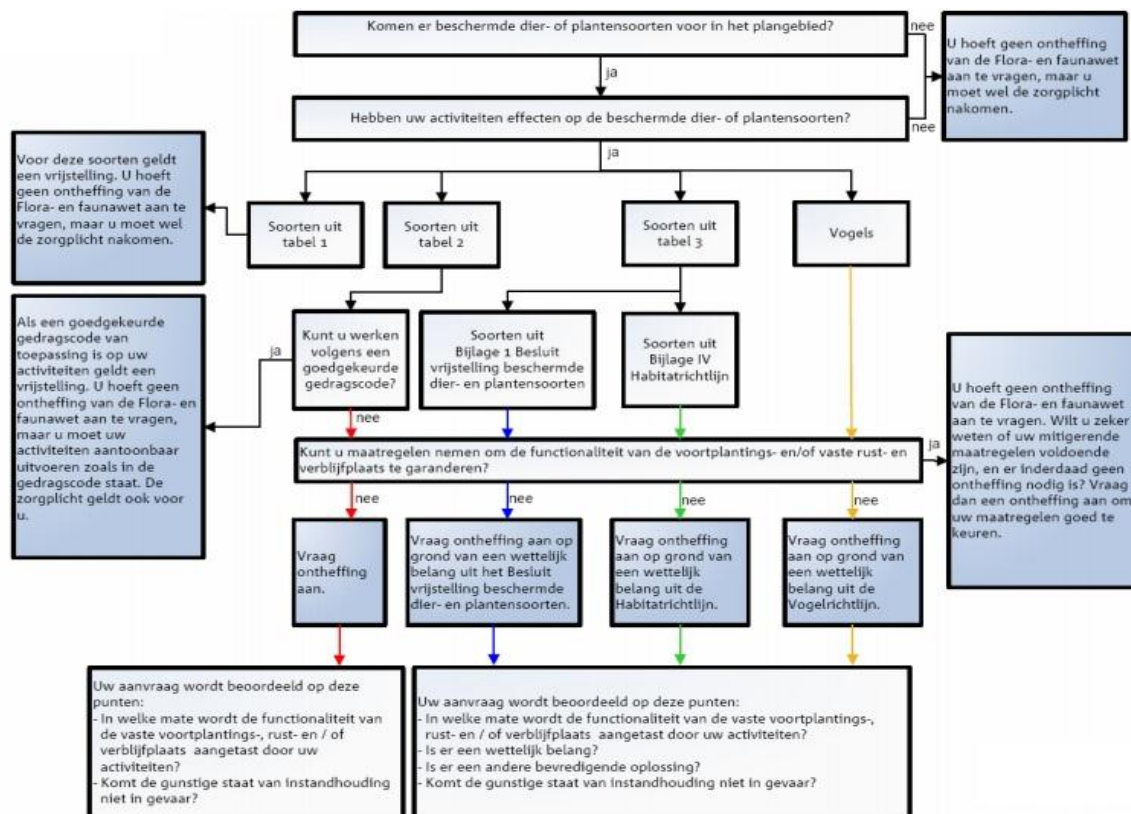
Inleiding

In Wierden ligt aan de Njverdalsestraat 88 een voormalig waterpompgebouw. Het betreft een in 1892 onder architectuur gebouwd gebouw. Het object ligt direct aan de N35, vlakbij het centrum van Wierden. Sinds 1988 heeft het object de status van beschermd monument. Het waterpompgebouw is van algemeen architectonisch- en cultuurhistorisch belang. Niet alleen omdat het de geschiedenis van de waterleiding in Almelo en omgeving weergeeft, maar ook vanwege het exterieur met eenvoudige detaillering. Het gebouw is circa 280 m² groot. Het object is al langere tijd niet in gebruik en heeft wat kenmerken van verval. Zo zijn er in het exterieur op diverse plaatsen gaten ontstaan en in één van de ramen zit een gat. Eén en ander betekent dat organismen die worden opgesomd in de Flora- en Faunawet (FF-wet) toegang tot het gebouw zouden kunnen hebben. Het ligt in de bedoeling dat het gebouw wordt gerenoveerd en de bestemming kantoor zal krijgen. Om er zeker van te zijn dat er bij de renovatie geen organismen in het gedrang komen die worden genoemd in de FF-wet, werd door Bureau Veldkamp op 11 april 2012 een quickscan uitgevoerd, om te bezien of het gebouw bewoond wordt door dieren die door de FF-wet worden beschermd. Op avond van 2 mei werd geruime tijd bij het gebouw gepost om naar het voorkomen van vleermuizen te kijken.

Toetsingskader

De geplande renovatie wordt tegen het licht gehouden van de FF-wet. Die wet richt zich op de bescherming van wilde inheemse plant- en diersoorten. De soorten die onder de FF-wet vallen staan opgesomd in drie tabellen: Tabel 1: Algemene soorten, indien soorten in gedrang komen die in deze lijst voorkomen dan moet bij de renovatie van het waterpompstation in principe een ontheffingaanvraag worden aangevraagd. Hierbij wordt een toetsing uitgevoerd aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding’ (een zogenaamde lichte toets). Tabel 2: Overige soorten geeft een opsomming van minder algemene soorten. Zouden bij de geplande ingrepen soorten uit deze tabel in het gedrang komen dan is een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten. Tabel 3: Soorten bijlage IV Habtatrichtlijn/bijlage 1 Algemene Maatregel van Bestuur somt de meest kwetsbare soorten op. Komen soorten uit deze tabel in het gedrang dan is eveneens een ontheffing nodig. Een ontheffingsaanvraag voor de soorten van tabel 3 wordt getoetst aan drie criteria: 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort. Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn) (de uitgebreide toets voor ontheffingverlening). Deze geldt ook voor alle vogelsoorten en alle inheemse vleermuissoorten. In het geval van vleermuizen gaat het hier niet alleen om verblijfplaatsen, maar ook vliegroutes en jachtgebieden.

Door het toenmalige ministerie van LNV is op 26 augustus 2009 een aangepast beoordelingsschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd. Bij dit schema staan mitigerende maatregelen waarmee de leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moeten blijven centraal. Als de effecten van beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gecompenseerd kunnen is er in het kader van de Flora- en Faunawet sprake van een ontheffingsplicht. Mitigatie kan derhalve omslachtige ontheffingsprocedures voorkomen. In het navolgende schema staan de te nemen stappen weergegeven.

Figuur 1. Stroomschema van de effecten van mitigerende maatregelen op beschermde soorten uit de Flora- en Faunawet en de Habitatrichtlijn.

Naast de FF-wet kan in sommige gevallen het dienstig zijn om bouwplannen te toetsen aan de Vogel- en Habitatrichtlijn. Omdat het voormalige waterpompgebouw in het centrum van Wierden ligt kan gevoeglijk worden aangenomen dat de geplande verbouw tot kantoor geen invloed zal hebben op op afstand liggende Natura 2000 gebieden. Toetsing aan de Habitat- en Florarichtlijn kan daarom in dit geval achterwege blijven.

Methode

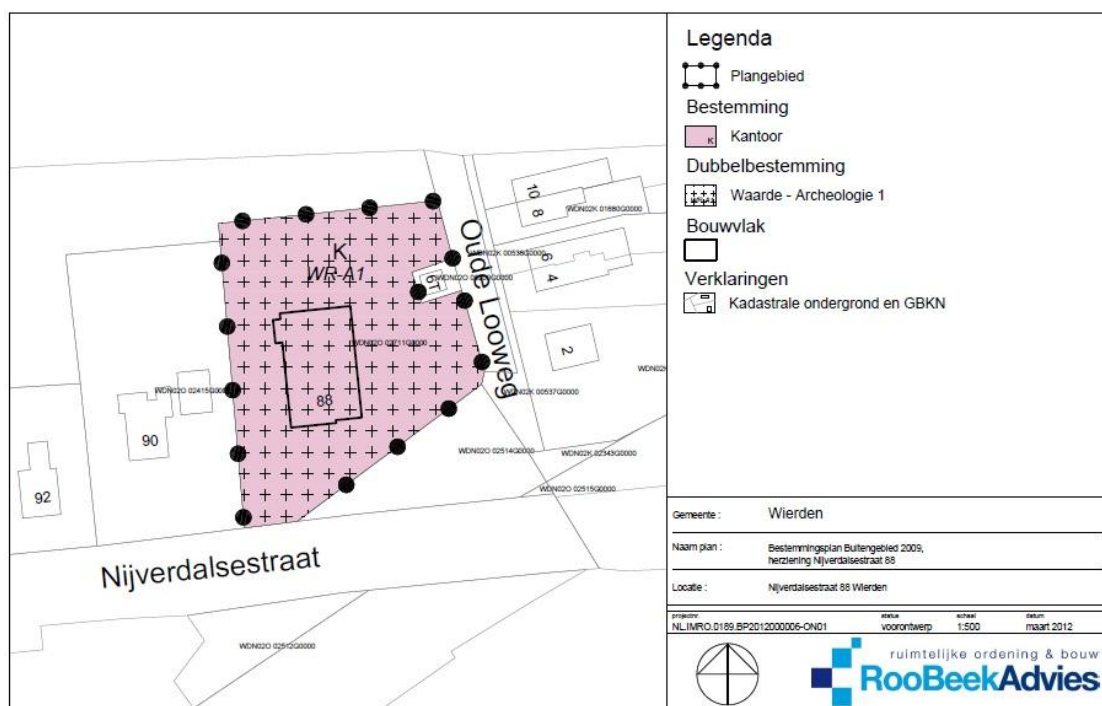
De planlocatie werd op 11 april 2012 door schrijver dezes bezocht. De vegetatie rond het gebouw werd bekeken op het voorkomen van plantensoorten die worden genoemd in de FF-wet. Dit omdat het in de bedoeling ligt om een (klein deel) van het terrein te verharderen door een oprit te realiseren. Verder werd het gebouw van binnen bekeken. Daarbij werd gelet op de aanwezigheid van nesten, veren, poepsporen, prooi-resten, en braakballen. Aan de buitenkant werd gekeken of er broedvogels op het dak huizen. Om inzicht te verkrijgen omtrent het voorkomen van vleermuizen werd op de avond van 2 mei 2012 een tweede bezoek afgelegd. De bezoek duurde van 20.45 uur tot 22.00 uur. Het was die dag warm geweest, in Twente werd die dag zelfs een maximumtemperatuur van 24 graden Celsius bereikt. Het was die avond windstil, dus leek ideaal voor het waarnemen van vleermuizen.

Het plangebied

Het te bebouwen perceel ligt in Wierden. Zoals op afbeelding 1 is te zien staat er rond het gebouw nogal wat opgaand geboomte. Dit heeft een sterk invloed op de plantengroei ter plekke en ook op de potentie die het gebouw heeft als broedgelegenheid voor diverse vogels. In principe blijft het gebouw in zijn huidige omvang bestaan, er wordt dus geen aanbouw gepleegd. Wel is een restauratie nodig omdat het gebouw enigszins in verval is (foto 1, 2, 13 en 14).

Afbeelding 1. De globale locatie.

Afbeelding 2. Het beoogde bouwblok met invulling.

Resultaten

Planten

De rond het waterpompgebouw aanwezige plantengroei wordt in belangrijke mate beïnvloed door de vooral ten oosten en noorden van het gebouw aanwezige bomen. Aan de westzijde is de meeste plantengroei aanwezig. Hier werden soorten aangetroffen als brandnetel, pinksterbloem (foto 3), zevenblad (foto 4), fluitenkruid (foto 5), grote weegbree en paardenbloem (foto 6). Aan de oostzijde van het gebouw is als gevolg van beschaduwning nauwelijks sprake van de aanwezigheid van een

bodembedekkende vegetatie (foto 7 en 8). In ieder geval werden geen planten aangetroffen die worden genoemd in de FF-wet en ook geen anderszins beschermenswaardige soorten.

Dieren

Exterieur

Opvallend is het feit dat ten oosten en ten zuiden van het waterpompstation zich vestigingen van roeken bevinden (foto 11 en 12). In totaal werden in het plangebied 46 nesten geteld. Voorts werden pimpelmees, koolmees, merel, roodborst en boomkruiper vastgesteld in het geboomte rond het gebouw. Renovatie van het waterpompegebouw zal naar inzicht van de onderzoeker geen negatieve invloed hebben op genoemde soorten. Opvallend was dat een soort als huismus niet aanwezig bleek. Deze soort voelt zich waarschijnlijk weinig thuis in een 'bosrijke' omgeving. Er werden aan de buitenkant van het gebouw zelf geen territoria van vogels vastgesteld.

Interieur

In het gebouw werden geen diersporen aangetroffen. Er lag geen poep, er lagen geen veren, en waren geen prooi-resten aanwezig en er lagen ook geen braakballen (foto 9 en 10). Er kan daarom gevoeglijk aangenomen worden dat er geen boerenzwaluwen, kerkuilen, holenduiven of steenmarters in het gebouw huizen.

Het gebouw vertoont door het verval enige openingen (foto 13 en 14). Dit zou kunnen betekenen dat er vleermuizen zouden kunnen pleisteren. Omdat het gebouw geen spouwen heeft, lijkt het echter niet erg waarschijnlijk dat er in het gebouw een pleisterplaats van vleermuizen aanwezig is. Ongetwijfeld waren er dan uitwerpselen gevonden, of waren er bij het bezoek aan het interieur daadwerkelijk dieren aangetroffen.

Vleermuizenwaarnemingen

Op de avond van 2 mei 2012 werd geruime tijd gepost bij het gebouw om daadwerkelijk te kunnen vaststellen of er vleermuizen uit het gebouw zouden komen. Een aantal openingen die in het gebouw zitten werden nauwkeurig in de gaten gehouden. Om 21.05 uur werd de eerste vleermuis waargenomen bij de boom met roeken waarvan een foto op de omslag van dit rapport staat. Om 21.10 uur vlogen twee tamelijk grote vleermuizen hoog over het voormalige waterpompstation. Om 21.17 werd weer een exemplaar op een hoogte van ongeveer 10 meter boven het gebouw gezien. Om 21.35 uur vloog een exemplaar vrij laag boven het gebouw. Vanaf 9.40 uur tot 22.00 uur vlogen er 4 exemplaren tegelijkertijd langs de bomen boven het gebouw. De vleermuizen kwamen niet uit het gebouw maar kwamen alle van elders. Er werd ook niet waargenomen dat vleermuizen het gebouw in gingen. Duidelijk is dat boven en rond het voormalige waterpompstation zich een jachtgebied van vleermuizen bevindt. Vliegroutes en jachtgebieden worden door de FF-wet beschermd. De structuur van de aanwezige bebouwing en bebossing dient daarom gehandhaafd te worden. Het waterpompstation vormt als het ware een open plek tegen een bebossing (de bomenlaan ten oosten van het gebouw). Om welke soort het ging werd geen zekerheid gekregen. Het ging in ieder geval niet om de dwergvleermuis en het waren ook zeker geen grootoorvleermuizen. Gezien de hoogte waarop werd gevlogen en de luidruchtigheid denk onderzoeker te maken te hebben gehad met de rosse vleermuis. Juridisch gezien maakt het in het kader van de FF-wet weinig uit om welke soort het gaat. Alle vleermuissoorten worden door de FF-wet beschermd. Rosse vleermuizen huizen vooral in bomen. Worden er in de ruime omgeving van het waterpompstation holle bomen gekapt, dan dient men zich er van te vergewissen, of er een kraamkamer in zit.

Conclusie

Renovatie van een voormalig waterpompstation aan de Nijverdalseweg 88 te Wierden brengt geen organismen in het gedrang die worden genoemd in de Flora- en Faunawet. Dit leerde de quickscans die op 11 april 2012 en 2 mei 2012 door Bureau Veldkamp werden uitgevoerd. De plantengroei die met name aan de westkant van het gebouw aanwezig is, is niet van grote botanische waarde. Er staan in ieder geval geen planten die worden genoemd in de FF-wet. Aanleg van een verharde oprit is dan ook niet in strijd met de FF-wet. Vastgesteld werd dat in de zichtbare delen van het interieur van het gebouw geen sporen van vogels en zoogdieren te zien waren. Omdat het gebouw geen spouwen heeft, is het onwaarschijnlijk dat er diersporen aan de aandacht van de onderzoeker zijn ontgaan. Renovatie van het gebouw in engere zin brengt geen dieren in het gedrang die worden genoemd in de FF-wet. Het plangebied vormt een jachtgebied voor vleermuizen. Ze bleken niet in het waterpompstation te huizen. De vleermuizen die werden waargenomen kwamen uit noordoostelijke richting. Vliegroutes en jachtgebieden van vleermuizen worden beschermd door de FF-wet. De structuur van het gebouw blijft bij de renovatie gehandhaafd. De vleermuizen (mogelijk de rosse vleermuis) bleken vooral langs de bomenrij te westen van het gebouw te jagen en boven het voormalige waterpompstation. Daarom dient met terughoudendheid te worden omgegaan met de aanwezige bomen. Verwijdering van enige over het gebouw hangende takken schaadt naar inzicht van de onderzoeker de functie van jachtterrein niet. Met de kap van bomen in de ruime omgeving van het waterpompstation, dient voorzichtig te worden omgegaan. Men zal zich moeten vergewissen of er een kraamkolonie van vleermuizen aanwezig is. Grootschalige ingrepen die de structuur van het aanwezige bos aantasten dienen achterwege te blijven. Omdat werd vastgesteld dat de vleermuizen niet uit en in het gebouw vlogen, kunnen de gaten die nu aan het exterieur van het gebouw zitten gedicht worden. De vleermuizen leken van elders te komen (uit noordoostelijke richting). Blijft het jachtgebied van de vleermuizen in stand, dan zijn er in het kader van de Flora- en Faunawet geen bezwaren op te werpen tegen de geplande renovatie van het voormalige waterpompstation.

Foto 1. Het voormalige waterpompstation oostzijde.

Foto 2. Deel van de gevel

Foto 3. Vegetatie aan de oostzijde van het gebouw met brandnetel en pinksterbloem.

Foto 4. Zevenblad.

Foto 5. Fluitenkruid.

Foto 6. Grote weegbree en paardenbloem.

Foto 7. Schaars begroeide bodem aan de westzijde van het gebouw.

Foto 8. Bodem westzijde gebouw met weinig ontwikkelde vegetatie.

Foto 9. Deel van het interieur van het gebouw. Geen diersporen.

Foto 10. Ander deel van het interieur, ook hier geen diersporen.

Foto 11. Gebouw met roekennesesten.

Foto 12. Uitgekomen roekenei aan de westzijde van het gebouw.

Foto 13. Opening in het exterieur van het gebouw.

Foto 14. Nog een opening van het exterieur aan de bovenzijde van de regenpijp.